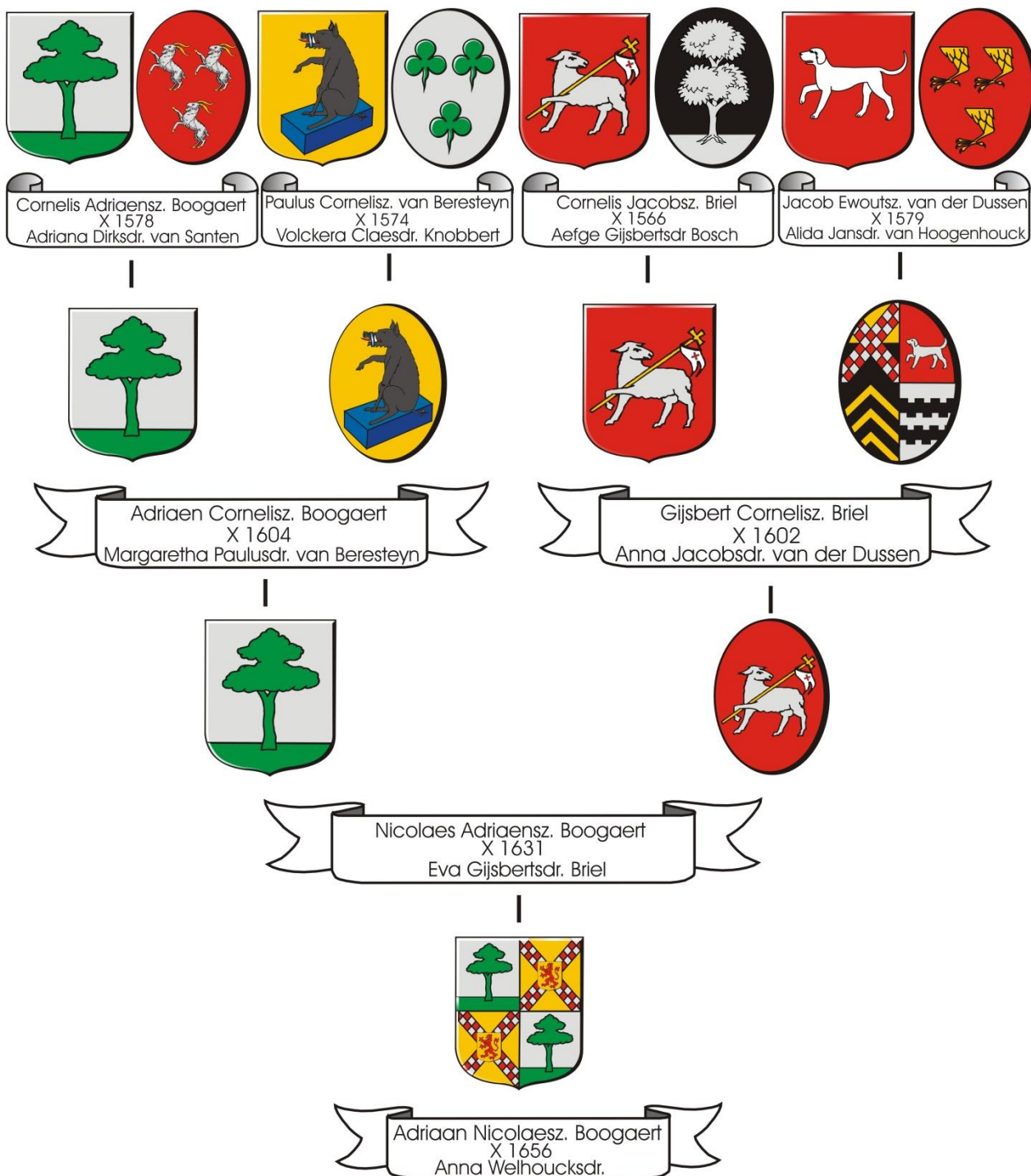

De 14 kwartieren van mr. Adriaen Nicolaesz. Boogaert

Hans Nagtegaal
m.m.v. Henk Morien

Dit artikel is gepubliceerd in Gens Nostra, jrg. 71 (2016), blz. 228-232.

Door het opzetten van een heraldische kwartierstaat krijgt men inzicht in de ontstaansgeschiedenis van een wapen. Deze heraldische kwartierstaat is er één uit de “*Kwartierstaten van Delftse Vroedschappen*”, van Willem van der Lely, burgemeester van Delft (1698-1772). Begin 20ste eeuw zijn de teksten van dit wapenboek zonder wapens in fragmenten door L.G.N. Bouricius in *De Nederlandsche Leeuw* gepubliceerd.¹

De oorspronkelijke wapens waren gearceerd, de gegevens zijn nu verder uitgewerkt, waar nodig gecorrigeerd en van bronnen voorzien. De wapens in het heraldisch schema zijn exact overgenomen uit “*Kwartierstaten van Delftse Vroedschappen*”.

Door de wapens uit verschillende wapencollecties met elkaar te vergelijken krijgt men een aardig overzicht over de ontstaansgeschiedenis van die wapens en hoe de wapenvoerders daarmee omgingen. Een aantal wapens zijn dan ook van commentaar voorzien. Bij de meeste geslachten vererfden het volle wapen van vader op zoon. Soms werd er gevierendeeld en dan werden in de kwartieren I en IV het wapen van vaderskant en in de kwartieren II en III het wapen van moederskant geplaatst. Bij uitzondering plaatste men wel eens bij een gevierendeeld wapen in de kwartieren II en III het wapen van een groot- of zelfs de overgrootvader van moederskant. Als er een erfenis uit die richting is gekomen is dat denkbaar. Verwerpelijk is als men gaat vierendelen en in de kwartieren II en III een fantasie of het wapen van een heerlijkheid gaat plaatsen zoals Mr. Adriaen Nicolaesz. Boogaert, heer van Belois, heeft gedaan. Het bezit van een heerlijkheid wordt weergegeven met een hartschild en niet in de kwartieren.

Onderzoek naar het wapen van die heerlijkheid Bloois (Bloijs, Beloys, Belois), bracht buiten de verschillende schrijfwijze nog iets aan het licht. Er blijken drie heerlijkheden Belois te hebben bestaan, één gelegen op Schouwen-Duiveland in de provincie Zeeland, gelegen tussen Brouwershaven en Zonnemaire, de tweede is gelegen bij Schoonhoven en de derde bij Beverwijk. De wapens van Beloys in Zeeland en Schoonhoven zijn bijna identieke wapens waarvan alleen het goud met zilver is verwisseld. Het blijken alle drie bezittingen van de heren van Bloois te zijn geweest.

De wapenbeschrijving van het Zeeuwse Bloijs: in zilver een geschaakt schuinkruis van rood en zilver, en in een zilveren hartschild met rode leeuw.

De Hoge Raad van Adel heeft het wapen van de Bloijs, Schouwen-Duiveland, bevestigd bij besluit van 31 juli 1817. De bevestiging vond kennelijk plaats nadat de gemeente al was opgeheven en samengevoegd met de gemeente Bommenede.²

De wapenbeschrijving van Blois bij Schoonhoven: in goud een geschaakt schuinkruis van rood en zilver, en in een goud hartschild met rode leeuw.

Dit wapen wordt vermeld in ‘Tekeningen van wapens van heerlijkheden van Holland met hun heren, vrouwen, baljuwen, schouten en secretarissen, 1735-1737’.³

De Hoge Raad van Adel kon geen ouder wapen vinden waardoor het wapen van Adriaen Nicolaesz. van Boogaerd feitelijk het oudste heerlijkheidswapen van Beloys is. Een onderbouwde verklaring over het ontstaan van dit wapen is niet gevonden. Tot op heden blijft de vraag van welk Beloys was Adriaen Nicolaesz. Boogaert "Heer". Men zegt van Beloys in Zeeland maar het wapen van van Beloys bij Schoonhoven komt meer overeen met zijn wapen. Misschien was hij heer van allebei. Gezien het creatieve wapen ontwerp van Adriaen zelf, zou hij ook best de ontwerper van het heerlijkheidswapen kunnen zijn.

De boom in de wapens bij de familie Boogaert komen in drie verschillende vormen voor. De standaard boom, de dubbele gekruinde- en de drievoudig gekruinde boom. In bijna alle wapens staat de boom op grond (gepland), echter in het wapenboek van het hoogheemraadschap van Delfland is de boom uitgerukt. Het heeft er de schijn van dat deze familie Boogaert, er zijn vier regenten geslachten Bo(o)g(a)ert in Delft geweest, zich niet zo strak aan de kenmerkende heraldische regels hield.

Wapen: gevierendeeld: I en IV in zilver een drievoudig gekruinde uitgerukte groene boom; II en III in goud een geschaakt schuinkruis van rood en zilver, en in een goud hartschild een rode leeuw.

Helmteken: een uitkomende gouden leeuw.
Helm: aanzierend met fleuronkroon.
Dekklenden: groen, gevoerd van zilver.
Schildhouders: twee half afgewende faunen van natuurlijke kleur, de helm vast houdend, de buitenste armen steunend op een knots van natuurlijke kleur.
Plaatsing: het geheel geplaatst op een gouden arabesk.
Bron: Wapenboek van het hoogheemraadschap van Delfland.⁴

Bij de oudere wapens van Van Beresteyn treft in dit wapenboek alleen een muilband over de snuit van de beer, soms in andere wapenboeken met een keten verbonden aan de steen zoals bij de jongere generaties wel het geval is.

Het Delftse brouwers geslacht Bruijn pretendeerde eind 16de eeuw van het adellijke geslacht Van der Dussen af te stammen en ging vanaf ca. 1590 zich eerst Bruijn van der Dussen, daarna alleen Van der Dussen noemen. De familie ging in fase *en bloc* in het eerste kwartier het adellijke wapen Van der Dussen plaatsen en hun eigen wapen, de brak verplaatste men naar het tweede kwartier, voordoende alsof de brak van een aangehuwde kant was. In het derde kwartier werd het wapen Drapenier en in het vierde kwartier Van Kijfhouck geplaatst. In de kwartieren van Hugo Jacob Bruijns (van der Dussen), burgemeester van Delft, die de aanzet tot de naamsverandering heeft gegeven, komen de kwartieren Van der Dussen, Drapenier en Van Kijfhouck niet voor. De volgende stap, die in dit overzicht niet is te zien is dat het geslacht Van der Dussen het volle wapen van het adellijke geslacht ging voeren. Wat Van der Dussen heeft gedaan is geen regel maar een uitzondering.

I

1. *Mr. Adriaan Nicolaesz. Boogaert*, heer van Beloys, geb. Delft 3-11-1634, ged. 10-11-1634 (get. Cornelis van Beresteyn en Margaretha van Beresteyn), ingeschreven als student in de rechten te Leiden 1651,⁵ veertigraad 1664-1672 (ontslagen), 1679-1708, schepen 1665-1668, adjunct ten dagvaart 1669, weesmeester 1670 en 1671, burgemeester 1680-1683, 1688, 1689, 1692, 1693, 1696, 1697, 1700, 1701, 1704, 1705 van Delft, bewindhebber V.O.C. van de kamer Delft 1656-1699, afgevaardigde wegens Delft in de Staten van Holland en West-Friesland 1672, doch hetzelfde jaar vervangen, herbenoemd 1684, gecommiteerde Raad van Holland in het Zuiderkwartier van 1-5-1672 t/m 26-9-1672 (afgezet), herbenoemd 1684-1687, hoogheemraad van Delfland 1681-1699, baljuw en dijkgraaf van Delfland 1699-1708, kocht de heerlijkheden Belois (Belloys, Bloois) en de helft van Naters 1670, beleend met de helft van 6 morgen land na splitsing te Maasland in 1660 na overlijden van zijn broer Gijsbrecht Boogaert,⁶ beleend in 1683 na overlijden van Jan van der Dussen met de smaltiende, genaamd "op den Hem" te Overschie in Oudsiers ambacht van Kralingen,⁷ overl. Delft 28-1-1708, begr. Delft 3-2-1708 met 18 dragers en een wapendrager. Hij tr. Delft (otr. aldaar 7-10-1656) 25-10-1656 *Anna Welhoucksdr. (Briel van Welhouck)*, geb. Delft 6-7-1639, ged. Delft 13-7-1639, overl. Delft 21-8-1688, begr. Delft 26-8-1688 met 16 lijkdraggers, 20 flambouwdraggers en een wapendrager, dochter van Gerrit (Gerard, Geraldo) Welhouck, burgemeester, en Petronella Spierings.^{8, 9, 10, 11, 12}

II

2. *Mr. Nicolaes Adriaensz. Boogaert (Bogaert)*, geb. Delft 7-6-1605, ingeschreven als student te Leiden 27-9-1623,¹³ jm. wonende aan de Turfmarkt 1631, veertigraad te Delft 1634, schepen 1636, 1637, weesmeester 1639, 1640, 1644, 1645, ontvanger der gemene landsmiddelen en adjunct ten Dagvaart 1641-1643, 1648-1650, commissaris van huwelijkszaken 1644, burgemeester 1651-1654 van Delft, kerkmeester 1653, beleend met 1½ vierendeel en 2½ morgen land in Maasland 1640 na overlijden van zijn moeder Margaretha van Beresteyn,¹⁴ overl. Delft 20-1-1654, begr. Delft (O.K.) 26-1-1654, tr. Delft (otr. aldaar 18-10-1631) 2-11-1631:^{15, 16, 17}
3. *Eva (Aafje) Gijsbertsdr. Briel(s)*, geb. Delft 10-10-1604, jd. wonende aan de Oude Delft 1631, 1659, beleend met 3 morgen en 335 roeden tijnshaar land bij de Haagse of Wateringse poort van Delft in 1654 voor Gijsbert Bogaard haar zoon, na overlijden van diens vader Nicolaas,¹⁸ overl. Delft 26-2-1659, begr. aldaar (O.K.) 4-3-1659.

III

4. *Mr. Adriaen (Arent) Cornelisz. Boogaert (Bogaart)*, geb. Delft 9-3-1580, ingeschreven als student te Leiden 5-6-1597,¹⁹ na zijn promotie vestigde hij zich als advocaat te Delft, heeft geen publieke betrekkingen bekleed, wonend aan de Oude Delft 1604, aan de Burgwal 1619, overl. Delft 5-8-1619, begr. Delft (O.K.) 8-8-1619, tr. Delft (otr. aldaar 5-9-) 7-9-1604:
5. *Margaretha Paulusdr. van Beresteyn*, geb. Delft 13-4-1583, wonend aan de Oude Delft 1604, moeder van het Oude- en Nieuwe Gasthuis 1625, moeder van het nieuwe weeshuis te Delft, maakt testament 3-2-1639, haar huis waar ze inwoont kan haar dochter Adriana voor 6.200,- gulden overnemen. Er is ook een gouden huwelijkspenning in de boedel, beleend met 1½ vierendeel en 2½ morgen land in Maasland na het overlijden van haar vader Pouwels van Berensteijn,²⁰ overl. Delft 29-10-1639, begr. Delft (O.K.) 3-11-1639.^{21, 22}
6. *Gijsbert (Gijsbrecht) Cornelisz. (Briel, Brijele)*, geb. 9-5-1578, jm. afkomstig uit Brielle, wonend aldaar 1602, overl. 13-12-1607, begr. Delft 16-12-1607, tr. Delft (otr. Den Brielle 6-10-1602) 20-10-1602:^{23, 24}
7. *Anna Jacobsdr., van der Dussen*, geb. 5-11-1578, jd. wonend aan de Koornmarkt 1602, aan de Oude Delft 1615, overl. 24-8-1615, begr. Delft 27-8-1615.

IV

8. *Cornelis Adriaensz. Boogaert*, charitaatmeester 1597-1617, bewindhebber V.O.C. kamer Delft, 1602, wonende aan de Oude Delft 1597, 1598, 1605, 1626, begr. Delft 23-11-1626, zoon van Adriaen Boogaert, ritmeester, en Catharina van der Nisse. Hij tr. 2^e Delft (otr. aldaar 25-1-1598) 27-1-1598 Maria Basius van 'Harnckcarspel', jd. wonende aan de Choorstraat te Delft 1598, begr. Delft (O.K.) 6-6-1605; tr. 3^e (otr. Delft 17-9-1606, attestatie van Zierikzee) Susanna Willemsdr. Pous, wed. wonende te Zierikzee 1606, overl. 1626; tr. 1^e Delft 1578:²⁵
9. *Adriana Dirksdr. van Santen*, geb. Delft, begr. Delft (O.K.) 13-1-1597, dochter van Dirk Jansz. van Santen, veertigraad van Delft, en Annetgen Hendriksdr. Duijst.
10. *Paulus (Pouwels) Cornelisz. van Beresteyn*, geb. Haarlem 8-5-1548, nam te paard deel aan de mislukte poging om Haarlem te ontzetten in 1573, kocht in 1577 een huis met pakhuis aan de Burgwal "de Rode Meebael", kocht in 1593 het huis "Dansick" aan de Oude Delft voor 6.900,- gulden dat Paulus de "Gulden Meebael" ging noemen (thans nr. 139), brouwer en koopman in meekrap, wijn en specerijen te Delft, poorter van Delft 1580, nam voor 12.000,- gulden deel bij de oprichting van de VOC, hopman van het

- vierde rot haakbuschutters 1590-1592, vroedschap 1596-1618, schepen 1597-1601, burgemeester van Delft 1601-1604, 1606-1608, gedeputeerde ter Staten van Holland 1602, 1606-1608, weesmeester 1609, 1610, thesaurier 1615, sterfelijk leenman Heer van Overschie 1602, thesaurier 1615, overl. Delft 23-11-1625, begr. Delft (N.K.) 26-11-1625, zoon van Cornelis Gijsbertsz. van Beresteyn en Catharina Paulusdr. van Outscho(o)ten (Oudtschooten). Hij tr. Delft 29-1-1574: ^{26, 27, 28, 29, 30}
11. *Volckera (Volkje) Claesdr. Knobbert*, geb. Delft 23-8-1554, overl. Delft 27-4-1634, begr. Delft (N.K.) 1-5-1634, dochter van Claes Adriaensz. Knobbert, brouwer, en Maria Dirksdr. Duyst.
  12. *Cornelis Jacobsz. den Bern gesegd Briel*, geb. februari 1531, schepen 1552, burgemeester 1558, 1560, 1562, 1564, 1566, 1570, 1574, 1576, thesaurier 1577-1604 te Brielle, overl. Brielle 12-3-1607, begr. ald. 16-3-1607, zoon van Jacob den Bern, gezegt Briel, baljuw van Goeree, en Lijsbeth Huijgensdr. Hij tr. 1^e 26-7-1552 Aeltje Cornelisdr. van der Burch, overl. 2-8-1564; tr. 2^e 12-6-1566:^{31, 32, 33}
  13. *Aefge (Aaltje) Gijsbertsdr. Bosch*, geb. 10-11-1546, overl. 10-11-1596, dochter van Gijsbert Cornelisz. Bosch en Geertruid Jacobsdr. van Garve.
  14. *Jacob Euwout Bruijnsz. (van der Dussen)*, geb. Delft 11-9-1530, brouwer, veertigraad 1576-1599, regent van het Oude Gasthuis 1576, schepen 1577-1581, weesmeester 1582, 1585, 1587, 1596, 1598 en burgemeester 1589, 1591, 1592, 1599 van Delft, gedeputeerde van de Staten van Holland en West-Friesland 1591-1599, overl. Delft 8-4-1599, zoon van Ewout Jacob Bruinsz. en Mayken (Maria) Lievendr. de Huybert. Hij tr. 2^e Delft 28-8-1583 Claesgen Claesdr. Knobbert, geb. Delft 19-5-1566, testeerde Delft 24-2-1602 bij notaris Jacob Dasseigny, benoemde haar zoon Dirck Jacobs tot enige erfgenaam en geeft legaten aan de kinderen gewonnen uit Jacob Euwouts eerste huwelijk, overl. Delft 30-3-1602, dochter van Claes Adriaen Knobbert en Maria Duyst. Hij tr. 1^e Delft 15-1-1570: ^{34, 35, 36, 37, 38, 39}
  15. *Alida Jansdr. van Hoogenhouck*, geb. Delft 1-9-1550, overl. Delft 16-7-1581, dochter van Jan Jacobsz. van Hoogenhouck, veertigraad van Delft, en Anna Jansdr. van der Mije.

Afkortingen:

SAD = Stadsarchief Delft
 HRvA = Hoge Raad van Adel
 OV = Ons Voorgeslacht

Bronnen en literatuur:

- ¹ SAD, archief nummer 176, Collectie W. van der Lely, inv. nr. 25, *Kwartierstaten van Delftse Vroedschappen* (18de eeuw), blz. 186. Later is dit handschrift in fragmenten door L.G.N. Bouricius geplaatst in De Nederlandsche Leeuw (1914 e.v.).
- ² Het wapendiploma is niet gelicht en berust nog in het archief van de Hoge Raad van Adel (Archief HRvA, inv.nr. 619, Niet gelichte akten van verleende of bevestigde wapens van publiekrechtelijke lichamen, 1816-1823, wapendiploma van de gemeente Bloijs, 1817). De afbeelding met beschrijving die aan de wapenbevestiging ten grondslag lag, berust eveneens in het archief van de Hoge Raad van Adel (Archief HRvA, inv.nr. 605, Brieven van publiekrechtelijke lichamen, houdende verzoek om bevestiging of verlening van een wapen, nr. 10. Het wapen is ook opgenomen in het wapenregister met overheidsheraldiek (Archief HRvA, inv.nr. 614, Register van bij besluit bevestigde of verleende wapens van publiekrechtelijke lichamen, 1816- heden, Zeeland, fol. 41.
- ³ HRvA, coll. jonkheer Gerard Jacob Theodoor Beelaerts van Blokland (1843-1897), inv.nr. 1, fol. 343, het wapen van de heerlijkheid Blois bij Schoonhoven.

- 4 Hoogheemraadschap van Delfland, *Wapenboek van het Hoogheemraadschap van Delfland*; H.K. Nagtegaal, *Wapenboek van het hoogheemraadschap van Delfland*, Wapens en biografieën van de baljuws, dijkgraven en hoogheemraden van Delfland (1282-1780) [Delft, 2010], blz. 20, 21.
- 5 W.N. du Rieu, *Album Studiosorum Academiae Lugduno-Batavae* 1575-1875, blz. 412.
- 6 J.H. Brakke en C. Hoek, *Repertorium op de lenen van Hodenpijl*: in: OV, jrg. 20 (1965) 224.
- 7 C. Hoek, *De leenkamers van de heren van Wassenaar*; in: OV, jrg. 33 (1978) 188.
- 8 R. Boitet, *Beschrijving der Stadt Delft* (1729), Naamlyst van de Heeren Schouten, Burgermeesteren, Schepen, Thesauries, Wees- en Havenmeesters der Stad Delft. Deze bron geldt ook voor de andere personen in dit artikel.
- 9 Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek, deel I, blz. 404.
- 10 W. van der Lely, *Kwartierstaten van Delftse Vroedschappen*; in: De Ned. Leeuw (1914) 322, en (1915) 153.
- 11 H.K. Nagtegaal, *Wapenboek van het Hoogheemraadschap van Delfland*; Wapens en biografieën van de baljuws, dijkgraven en hoogheemraden (1282-1780) (Rotterdam 2010) 20.
- 12 SAD, C.F. Gijsberti Hodenpijl, Opgave der geslachtswapens die zich vóór 1795 bevonden in de Oude en in de Nieuwe Kerk te Delft, blz. 11, 15.
- 13 W.N. du Rieu, *Album Studiosorum Academiae Lugduno-Batavae* (1575-1875) 171.
- 14 C. Hoek en J.C. de Kort, *Aanvullingen op gepubliceerde repertoria van leenkamers, die binnen het graafschap Holland hebben gefunctioneerd*; in: OV, jrg. 44 (1989) 405. Met een verwijzing naar De Ned. Leeuw (1914) 323 en 324.
- 15 W. van der Lely, *Kwartierstaten van Delftse Vroedschappen*; in: De Ned. Leeuw (1914) 324.
- 16 Nieuw Nederlandsch biografisch woordenboek, (Deel 1), 405.
- 17 Schematisch overzicht geslacht Boogaert; in: De Navorscher, jrg. 58 (1909) 486.
- 18 J.C. Kort, *De leenkamers van de heren Van Egmond*; in: OV, jrg. 38 (1983) 529.
- 19 W.N. du Rieu, *Album Studiosorum Academiae Lugduno-Batavae* (1575-1875) 49.
- 20 C. Hoek en J.C. de Kort, *Aanvullingen op gepubliceerde repertoria van leenkamers, die binnen het graafschap Holland hebben gefunctioneerd*; in: OV, jrg. 44 (1989) 405.
- 21 E.A. van Beresteyn en W.F.del Campo Hartman, *Genealogie van het geslacht Beresteyn* ('s-Gravenhage, 1954) 159, 160.
- 22 E.B.F.F. Wittert van Hoogland, Van Beresteyn; in: Genealogische en Heraldische Bladen, jrg. 10 (1915) 265.
- 23 H.H. Röel, *Het geslacht Briel* (*Briell gez. Welhouck*); in: De Ned. Leeuw (1903) 232.
- 24 *Geslacht Briel*; in: De Navorscher, jrg. 18 (1868) 334.
- 25 *Het geslacht Van Santen*; in: Algemeen Nederlandsch Familieblad, nr. 67 (1883) 2.
- 26 *Van Beresteyn*; in: *Nederland's Adelsboek* (1988) 436.
- 27 W. van der Lely, *Kwartierstaten van Delftse Vroedschappen*; in: De Ned. Leeuw (1914) 292.
- 28 E.A. van Beresteyn en W.F.del Campo Hartman, *Genealogie van het geslacht Beresteyn* ('s-Gravenhage, 1954) 105-118.
- 29 H.H. Röell, *De afstammelingen van Paulus Cornelisz. van Beresteijn en Volkje Claasdr. Knobbert*; in: De Wapenheraut, jrg. 8 (1904) 353, 449, 497.
- 30 H.H. Roëll, *Geboorte- en trouwboeck van Cornelis Gijsbregtsz. van Beresteyn en derselver descendenten*; in: De Navorscher, jrg. 53 (1903) 111 e.v. (vele vermeldingen).
- 31 H.H. Röel, *Het geslacht Briel* (*Briell gez. Welhouck*); in: De Ned. Leeuw (1903) 231.
- 32 H. de Jager, *De Brielsche Vroedschap in de jaren 1618-1794*; in: Algemeen Nederlandsch Familieblad, jrg. 16 (1903) 3.
- 33 W. van der Lely, *Kwartierstaten van Delftse Vroedschappen*; in: De Ned. Leeuw, jrg. 32 (1914) 293.
- 34 Van der Dussen; in: *Nederland's Adelsboek* (1992) 111.
- 35 H.K. Nagtegaal, *Het Delftse geslacht Van der Dussen*; in: OV (2005) 310.
- 36 SAD, ona Delft, inv. 1536, akte 233, notaris Jacob Dasseigny (24-2-1602).
- 37 W. van der Lely, *Kwartierstaten van Delftse Vroedschappen*; in: De Ned. Leeuw (1914) 323.
- 38 *Van der Dussen*; in: *Nederland's Adelsboek* (1992) 111.
- 39 Beschrijvende lijst der geschilderde portretten, miniature, silhouettes etc., aanwezig op het kasteel Sypesteyn te Loosdrecht in het jaar 1969; in: Jaarboek CBG, deel 23 (1969) 131.

